

Na závěr publikace je připojen katalog, ovšem nijak rozsáhlý, který čtenáři výběrově (toto slovo by mělo být zdůrazněno) zprostředkovává některé z výstavních exponátů (sochařská a malířská díla, tisky, archiválie), ale také skvostný oltář z kostela sv. Floriána v Krásném Březně. Nechybí seznam literatury, na rejstříky už se bohužel nedostalo. Celkově kniha působí velmi dobrým dojmem, který poněkud kazí neodhalené hrubky a překlepy. Přesto není třeba pochybovat o přínosu recenzované publikace na poli bádání o dějinách severozápadních Čech a sasko-české luteránské šlechty v předbělohorském období.

Jan Kilián

Vlasta VALEŠ, *Der Schulverein Komenský. 150 Jahre tschechisches Schulwesen in Wien/Školský spolek Komenský. 150 let českého školství ve Vídni, Wien 2020, 360 s.*

Když jsem se začátkem listopadu 2013 vracel ze studijního pobytu v Archivu Školského spolku Komenský ve Vídni, přemýšlel jsem o možnostech, které v něm uchovávaný nesmírně cenný archivní materiál badatelům nabízí. Už samotná jeho inventarizace je totiž exemplárním dokladem kooperace archivářů bez ohledu na hranice a stejně tak i péče České republiky o českou menšinu v zahraničí. Na základě projektů financovaných Českou republikou byl celý archiv umístěn v české škole na vídeňském Sebastianplatz převezen do Prahy, kde ho archiváři někdejšího Státního ústředního archivu (dnes Národního archivu) v Praze uspořádali podle tehdy platné české archivní metodiky.^{1]}

Po tomto velmi důležitém počínu bylo již pouze otázkou času, kdy bude moci být celý archiv „vytěžen“ rovněž odborně. A kdo jiný by měl být tím nejpovolanějším než historička a správkyň archivu Vlasta Valeš? Právě z jejího pera (a za přispění archivářů Národního archivu Alexandry Blodigové a Jana Kahudy) vzešla recenzovaná monografie, která na 360 stranách v české a německé jazykové verzi mapuje 150 let existence Školského spolku Komenský a vývoje českého školství ve Vídni.

Pro mne jako historika zaměřujícího se na česko-německé soužití, na české menšinové školství a na postavení české menšiny v národnostně smíšených oblastech českých zemí, resp. Československa, se jedná o mimořádně důležitý publikační počín. Mnou zkoumaná problematika se totiž s tématy řešenými Vlastou Valeš v mnohém shoduje, mnohdy i doplňuje. Život české menšiny ve Vídni se tak v celé řadě aspektů podobá životu české menšiny třeba ve Stříbře nebo v Horšovském Týně. I proto je výzkum menšinového života

[1] Blíže k němu a jeho pořádání např. Alexandra BLODIGOVÁ – Jan KAHUDA, *Archiv Školského spolku Komenský ve Vídni*, Archivní časopis 53, č. 2, 2003, s. 101–104; Tíž, *Záchrana archivu Školského spolku Komenský ve Vídni*, in: ČAS v roce 2002. Ročenka České archivní společnosti, 2003, s. 69–72.

v daleké Vídni inspirativní a recenzovaná práce je cenná i pro historiky české a zejména pro regionální dějiny.

Práce se po předmluvě z pera současného starosty spolku Karla Hanzla a úvodní kapitoly Vlasty Valeš člení do několika chronologicky vymezených oddílů s mezníky v letech 1918, 1938, 1945, 1948, 1968 a 1993. Podobnost těchto mezníků s vývojem v Československu samozřejmě není náhodná a dává tušit, že rozvoj české menšiny a českého menšinového školství ve Vídni byl s Československem úzce propojen a že se podpora mateřského státu jeho vídeňské menšině zdaleka neomezovala pouze na zpracování jejího archivního dědictví. Práce disponuje i obligátním vědeckým aparátem (odkazové poznámky, seznam zkratk, bibliografie, jmenný rejstřík) a přináší rovněž zajímavé dokumentární přílohy jak statistické, tak obrazové.

Cenné je na práci Vlasty Valeš především to, že skutečně pokrývá celé období existence spolku. Jeho nejstarší období, zhruba do roku 1945, bylo totiž relativně dobře podchyceno již v pracích Josefa Folprechta, Karla Strejčka, Františka Melichara, Jiljiho Jahna a dalších. Novější bádání však zaštitila právě Vlasta Valeš a na základě důkladného archivního výzkumu dospěla až do současnosti. Právě aktuálnímu stavu spolkového a školského života české menšiny ve Vídni a výhledu do budoucna je totiž věnována podstatná část recenzované práce.

Spolek vzniklý za účelem „*zřizování a udržování českých škol pro Dolní Rakousy*“^{2]} měl na rozvoji českého školství ve Vídni obrovský podíl a většinu své existence o něj sváděl zejména s rakouskými úřady urputné boje. Přesto byly jeho úspěchy fenomenální, nejen počtem nově postavených školních budov a udržovaných škol, ale především tím, že se kolem spolku vytvořilo jádro české menšiny ve Vídni s jejím vším myslitelným zabezpečením, zejména kulturním, sociálním, ale také hospodářským. To, že se spolek úspěšně rozvíjí i po 150 letech, nyní již v éře členství obou sousedících států, České republiky i Rakouska, v Evropské unii, není jen důkazem jeho stále potřeby, ale také jeho mimořádné adaptability.

Souputník Školského spolku Komenský, Ústřední matice školská, po vysídlení obyvatelstva německé národnosti z Československa zanikl, v případě vídeňského školství však důvod pro existenci tamního českého spolku nepominul a trvá i nadále. Přejme mu proto další úspěšné období pro klidnou péči o české školství a českou menšinu ve Vídni. A popřejme třeba zpěvem školní hymny z roku 2010, která je rovněž v recenzované monografii publikována. Takže ad multos annos, vídeňští krajané!

Karel Řeháček

2] František MELICHAR, *Šedesát let „Komenského“ ve Vídni. Kronika hrdinného úsilí prostého českého člověka o zachování národní svěbytnosti v cizím prostředí*, in: Jan Heyer – Jilji Jahn – – František Melichar, *Šedesát let školského spolku „Komenský“ ve Vídni. Příspěvek k dějinám českého školství ve Vídni, Vídeň 1932*, s. 32.